

96/10

Kontrolní závěr z kontroly užití návratné finanční výpomoci ze státního rozpočtu poskytnuté s. p. Litoměřické mrazírny v letech 1991 - 1994

Kontrolní akce byla zařazena do Plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 1996 pod číslem 96/10. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ MVDr. Rudolf Němeček.

Cílem kontroly bylo prověřit podmínky a postup poskytnutí a užití návratné finanční výpomoci poskytnuté z kapitoly „Ministerstvo zemědělství“ v letech 1991 až 1994 s. p. Litoměřické mrazírny.

Kontrolu provedla v období od února 1996 do září 1996 skupina kontrolujících z Oblastního odboru NKÚ v Ústí nad Labem u kontrolovaných osob:

- A. Ministerstvo zemědělství České republiky (dále jen „MZe ČR“),
- B. Litoměřické mrazírny, státní podnik (dále jen „Litoměřické mrazírny, s. p.“),
- C. Finanční úřad v Litoměřicích (dále jen „FÚ Litoměřice“).

Ministerstvo financí, Ministerstvo pro správu národního majetku a jeho privatizaci, Fond národního majetku ČR, Pozemkový fond ČR a Územní odbor Ministerstva zemědělství v Litoměřicích byly v plánu kontrolní činnosti uvedeny jako kontrolovaná osoba z důvodu získání informací souvisejících s kontrolovanou problematikou.

Námítky proti kontrolnímu protokolu podalo MZe ČR a byly vypořádány vedoucím skupiny kontrolujících.

Odvolání proti rozhodnutí o námítkách podalo MZe ČR a o odvolání rozhodl senát NKÚ usnesením č. 96/10/243 ze dne 8. 10. 1996.

Senát NKÚ (ve složení: MVDr. Rudolf Němeček - předseda, Mgr. Marie Hošková, Ing. Jiří Kalivoda, Ing. Zdeněk Rodr a Ing. Zdeněk Smělík - členové) na svém zasedání 30. 10. 1996

schválil usnesením č. 96/10/246 kontrolní závěr v tomto znění:

A. Ministerstvo zemědělství České republiky porušilo:

ustanovení § 21 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, kde je uvedeno:

„Ministerstva se ve veškeré své činnosti řídí ústavními zákony a ostatními zákony a usneseními vlády.“,

- a) tím, že uzavřelo dne 31. 7. 1991 s firmou UNILEVER, Postbus 760, 3000 DK Rotterdam Dohodu o záruce a

poskytlo státní záruku do výše 4 mil. USD. Pro daný postup nemělo oporu v právních předpisech ani k tomuto kroku nebylo zmocněno usnesením vlády,

- b) tím, že dne 14. 4. 1992 podepsalo Prohlášení ručitele pro Agrobanku Praha, a. s., a převzalo záruku za investiční úvěr Litoměřických mrazíren, s. p., ve výši 100 mil. Kčs.

Dle § 36 písm. b) zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), ve znění pozdějších předpisů, je oprávněn schvalovat státní záruky pouze ministr financí.

MZe ČR nebylo oprávněno žádným platným právním předpisem k poskytování státních záruk a k přijímání ručitelství závazků za jiné právní subjekty.

B. Litoměřické mrazírny, s. p., porušily:

- 1. ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), kde je uvedeno:

„Rozpočtové prostředky mohou být použity pouze v příslušném rozpočtovém roce, a to k účelům, na které byly státním rozpočtem republiky určeny.“,

tím, že prostředky ze státního rozpočtu ve výši 5 081 365,- Kčs, které obdržely od finančního úřadu dne 4. 6. 1991 za účelem úhrady předložených faktur, zadržovaly po dobu od 5. 6. 1991 do 27. resp. 28. 8. 1991 na účtě a použily je k jinému účelu, a to ke krytí akreditivu Komerční banky, a. s., Praha;

- 2. ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, kde je uvedeno:

„Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví úplně, průkazným způsobem a správně tak, aby věrně zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem.“,

tím, že nedoložily u jednotlivých objektů soupisy investičních nákladů v celkovém objemu 207 213 003,- Kč. Nebylo doloženo, jakým způsobem v ocenění HIM byly promítnuty výdaje spojené s jeho pořízením, zejména výdaje na přípravu a zabezpečení investic;

- 3. ustanovení § 76 odst. 1 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, kde je mj. uvedeno:

„Dokončenou stavbu, popřípadě její část schopnou samostatného užívání nebo tu část stavby, na které byla provedena změna nebo udržovací práce (dále

v oddílu 7 jen 'stavba'), pokud tyto stavby vyžadovaly stavební povolení, lze užívat jen na základě kolaudačního rozhodnutí.“

tím, že užívaly objekty stavby bez kolaudačního rozhodnutí. Nezkolaudované objekty, například vrátnici, kanceláře provozní budovy, zařízení staveniště UNIMO, autodílny a údržbářské dílny Litoměřické mrazírny, s. p., zčásti využívaly pro svoji potřebu a zčásti je pronajímaly za úplatu cizím organizacím.

Litoměřické mrazírny, s. p., nedodržely:

Smlouvu o poskytnutí půjčky ze státního rozpočtu na rok 1991 ze dne 23. 5. 1991a její dodatek z 27. 5. 1991), kde je v bodu 3 písm. f) mj. uvedeno:

„3. Půjčka se poskytuje za následujících podmínek:...

f) - z uvedené půjčky lze hradit i akreditiv pro zahraničního dodavatele stavebních prací.“

Podle Smlouvy o poskytnutí půjčky ze státního rozpočtu pro rok 1991 ze dne 23. 5. 1991 a jejího dodatku ze dne 27. 5. 1991 poskytl finanční úřad Litoměřickým mrazírnam, s. p., částku 29 918 635,- Kčs na úhradu akreditivů zahraničnímu dodavateli firmě Polimex Warszawa.

Z předložených dokladů bylo zjištěno, že k tomuto účelu bylo použito pouze 23 205 000,- Kčs. Zbývající částku 6 713 635,- Kčs použily Litoměřické mrazírny, s. p., v rozporu se smlouvou následovně:

- a) dne 3. 7. 1991 uhradily firmě SABROE Dánsko na základě smlouvy zálohu ve výši 2 880 822,50 Kčs,
- b) částku ve výši 3 832 812,50 Kčs použily k úhradě faktur tuzemských dodavatelů.

C. Finanční úřad v Litoměřicích porušil:

Smlouvu o poskytnutí půjčky ze státního rozpočtu na rok 1991 ze dne 23. 5. 1991 v ustanovení bodu 1, kde je uvedeno:

„Smluvní strany se dohodly na následujícím:

1. Půjčka se poskytuje ve výši 35 000 tis. Kčs maximálně však do výše 80 % prokázaných nákladů. ...“

tím, že vyplatil v rozporu se smlouvou 84 % prokázaných nákladů, tzn. o částku 1 878 639,- Kčs více.

Litoměřické mrazírny, s. p., prokázaly při čerpání půjčky náklady ve výši 41 401 701,- Kčs, smlouvou stanovených 80 % z této částky činilo pouze 33 121 361,- Kčs. Finanční úřad proplatil celkem částku 35 000 000,- Kčs.

Rekapitulace:

1. Pro nakládání s dotačními prostředky poskytnutými ze státního rozpočtu do resortu zemědělství v letech 1991 a 1992 byly dotačními pravidly, tj. Prováděcími pokyny pro poskytování dotací v agrárně potravinář-

ského komplexu v České republice pro rok 1991 (dále jen „Prováděcí pokyny“) a Zaměřením, principy a pravidly dotační politiky v agrárně-potravinářském komplexu, lesním a vodním hospodářství v České republice pro rok 1992 (dále jen „Pravidla dotační politiky“), určeny resortní a regionální komise MZe ČR, které o poskytování finančních prostředků rozhodovaly dle stanovených pravidel a podmínek.

Přesto MZe ČR předložilo dne 12. 2. 1991 hospodářské radě vlády ČR návrh na zřízení Komise při hospodářské radě vlády ČR pro řešení finančních problémů zemědělských a potravinářských podniků (dále jen „Komise při HR vlády ČR“), aniž by stanovilo statut a rozsah pravomocí komise.

Vláda ČR zřízení Komise při HR vlády ČR vzala na vědomí na 5. schůzi dne 13. 2. 1991. Komise při HR vlády ČR zahájila činnost dne 1. 3. 1991 a ukončila ji dne 27. 11. 1992. Ministerstvo financí ČR tuto skutečnost vzalo na vědomí a dopisem ze dne 22. 12. 1992 (č. j. 193/69 352/92) ji odsouhlasilo.

Komisi při HR vlády ČR byly pro její činnost vyčleněny finanční prostředky z dotačních prostředků určených pro poskytování dotací do agrárně-potravinářského komplexu v České republice.

V roce 1991 obdržela Komise při HR vlády ČR částku ve výši 200 000 tis. Kčs. Tyto prostředky byly Komisi při HR vlády ČR dány k dispozici na základě výjimky dle § 8 Prováděcích pokynů.

V roce 1992 obdržela Komise při HR vlády ČR na základě výjimky dle § 9 Pravidel dotační politiky částku 500 000 tis. Kčs.

Příkladem nekonceptního přístupu MZe ČR k dotační politice resortu je existence a činnost Komise při HR vlády ČR. Tato komise rozhodovala o poskytování dotačních prostředků samostatně, zcela mimo režim stanovený výše citovanými dotačními pravidly, a neměla určena žádná vlastní kritéria pro nakládání s těmito finančními prostředky. Přesto rozhodovala v letech 1991 a 1992 o použití částky 700 000 tis. Kčs.

Vzhledem k tomu, že Prováděcí pokyny ani Pravidla dotační politiky nejsou obecně závaznými právními předpisy, umožňují ustanovení § 8 a 9 po dohodě resortů libovolné nakládání s finančními prostředky státního rozpočtu i mimo stanovená dotační pravidla.

2. Litoměřické mrazírny, s. p., převzaly v rámci delimitace státního podniku Mrazírna Praha, s. p., mimo jiné závazky i nedokončenou stavební investici, tj. výstavbu nového mrazírenského závodu (dále jen „Mrazírna Litoměřice“).

Stavba Mrazírny Litoměřice byla zařazena do jmenovitého seznamu staveb Ministerstva zemědělství a výživy ČR určených k zahájení výstavby v roce 1989.

Stavba závodu Mrazírna Litoměřice byla zahájena dne 10. 10. 1989 s termínem ukončení výstavby září 1992.

V průběhu let 1990 - 1994 byly ze státního rozpočtu poskytnuty Litoměřickým mrazírnám, s. p., na výstavbu uvedené investiční akce finanční prostředky v celkové výši 349 285 tis. Kč, z toho na základě rozhodnutí Komise při HR vlády ČR částka 299 285 tis. Kč:

- I. nenávratná dotace MZe ČR 50 000 tis. Kčs
- II. návratná fin. výpomoc MZe ČR,
smlouva z 23. 5. 1991, splatná dne 31. 10. 1991
35 000 tis. Kčs
- III. návratná fin. výpomoc MZe ČR,
smlouva z 12. 8. 1991, splatná dne 31. 10. 1991
14 500 tis. Kčs
- IV. návratná fin. výpomoc MZe ČR,
smlouva z 30. 3. 1992, splatná dne 30. 6. 1992
21 000 tis. Kčs
- V. návratná fin. výpomoc MZe ČR,
smlouva z 20. 5. 1992, splatná dne 30. 9. 1992
29 000 tis. Kčs
- VI. návratná fin. výpomoc MZe ČR,
smlouva z 1. 4. 1994 (Unilever)
129 785 tis. Kč
- VII. úhrada pohledávky AGB
(ručení MZe ČR za úvěr č. 028/1992)
70 000 tis. Kč

Celkem poskytnuté prostředky ze SR 349 285 tis. Kč
Z toho závazek vůči SR ke dni kontroly činí
299 285 tis. Kč

Splatnost půjček v celkové výši 99 500 tis. Kč (uvedené pod č. II - V) byla na základě žádostí Litoměřických mrazíren, s. p., průběžně odkládána. Komisi při HR vlády ČR byla dne 27. 11. 1992 odložena až do doby realizace privatizačního projektu.

Ke dni dokončení kontroly NKÚ nebyla žádná z uvedených půjček v celkové výši 299 285 tis. Kč uhrazena.

- 3. Stavba Mrazírny Litoměřice byla zahájena v říjnu 1989 s termínem dokončení září 1992. V průběhu výstavby bylo ze státního rozpočtu poskytnuto celkem 349 258 tis. Kč. Investice nového závodu nebyly ke dni kontroly, tj. červen 1996 zkolaudovány a převedeny do užívání a neplnily doposud svoji plánovanou funkci. Uvedené investice byly navíc z důvodu platební neschopnosti podniku, tj. neschopnosti splácet poskytnuté úvěry od peněžních ústavů, dále neúměrně prodraženy. Například ze střednědobého investičního úvěru ve výši 100 000 tis. Kčs od Agrobanky Praha, a. s., ze dne 3. 4. 1992 a krátkodobého investičního úvěru ve výši 10 000 tis. Kčs od Ekoagrobanky, a. s., Ústí nad Labem ze dne 5. 2. 1992 vznikl podniku úrokový závazek ve výši 85 983 tis. Kč, z toho sankční úroky představují 38 372 tis. Kč.